

Čistokrevní bažanti

a chov bažanta diamantového

WPA CZ – SK

World Pheasants Association Czech Republic and Slovakia

Chov některých druhů zvířat, a to se týká i bažantů, provází problémy, které vznikají mezidruhovým křížením. I v přírodě k němu sporadicky dochází, nicméně příroda si s tímto jevem umí dobře poradit a k problémům nedochází. Člověk však svým počínáním napáchá více škod, než kam dokáže dohlédnout.

Čistokrevná slípka.

Čistokrevný kohout.

Křížení

Mezidruhové křížení je v dnešní době používáno v - pro mě nepochopitelné - honbě za novými mutacemi, kde neodpovědnost a hamižnost vítězí nad chovatelstvím a zdravým rozumem. Někdy je pak z důvodu momentálního nedostatku opačného pohlaví nebo z důvodu malé plodnosti z následné příbuzenské plemenitby dopárován kus od jiného druhu. Bohužel potomci z těchto svazků jsou mnohdy následně prodáváni a vydáváni za čistokrevné jedince. Jelikož je mezi některými chovateli bohužel i velmi nízká míra odpovědnosti a úcty k přírodě a také nízká povědomost o tom, jak mají konkrétní druhy vypadat, dochází následně k nežádoucímu šíření kříženců. To jsou důvody, které většinou vedou k šíření kříženců v chovech, v důsledku čehož dochází k nevratné likvidaci původních druhů a jejich genetické výbavy. V chovu bažantů se u nás tento problém týká v podstatě celé populace bažantů rodu **Chrysolophus** (zlatí a diamantoví), pak opět celého rodu **Syrnaticus** (Elliot, mikádo, hume, královský, měděný), bažantů ušatých rodu **Crossoptilon** (modrý, hnědý a bílý), bažantů satyrů rodu **Tragopan** (Temminckův, obecný, Cabotův), u rodu **Lophura** se týká především poddruhů **nycthemera** a **leucomelana**, ale i dalších, např. sedlatého, Edwardsova.

Čistokrevný mladý kohout.

Zodpovědný chovatel by měl mít kromě základního vybavení pro chov i povědomost o druzích, které chce chovat, a samozřejmě by měl znát, jak ten či onen druh vypadá a jaké jsou jeho znaky. Znamená to dát si co největší pozor při nákupu nových zvířat a velmi bedlivě vybírat. Je třeba věnovat větší pozornost tomu, z kterého chovu nakupují, a zároveň jedincům, které nakupují. Vždy je nejlepší nakupovat přímo u chovatele doma, kde máte možnost výběru i posouzení, jak vypadají rodiče zakoupených ptáků, v jakém prostředí jsou ptáci chováni a čím jsou krmeni. Nákup na burzách, kde si nemůžete ptáka ani dobře prohlédnout, není dobrou cestou. Pouze zodpovědným přístupem a větší infor-

movaností chovatelů se současný stav může zlepšit.

Test DNA

Problém čistokrevnosti se začíná řešit i v rámci WPA (World Pheasant Association). V loňském roce se rozběhl projekt zjišťování čistokrevnosti jedinců pomocí testování DNA. Tento projekt začal prozatím u rodu **Tragopan**, což jsou bažanti satyrové. Bohužel finanční stránka tohoto testování je značně nákladná. Cena jednoho testu je totiž 70 eur. Nicméně je to cesta, jak se časem dobrat čistokrevné populace. V ČR již máme několik prvních otestovaných ptáků. A je tak potvrzena čistokrevnost u satyrů Cabotových chovaných panem Ing. Jiřím Mrnkou, a tím pádem i jejich rodičů, kteří pocházejí z mého chovu.

Dnes bych se chtěl věnovat pojednání o bažantu diamantovém, který je mou celoživotní srdeční záležitostí.

Bažant diamantový *Chrysolophus amherstiae* (Leadbeater, 1829)

Čistokrevný chov

Je to druh, který mi již na začátku mé chovatelské cesty učaroval a byl prvním ba-

žantem, kterého jsem choval. Přestože v současné době chovám druhy nepoměrně vzácnější a dražší, bažant diamantový zůstane vždy mým nejmilovanějším. Po celou dobu, co se věnuji chovu bažantů, se snažím získat tento druh v čistokrevné podobě. Bohužel, daří se to pouze zčásti. Fenotypově jsou moji diamantová kromě malých drobností velmi podobní čistokrevným jedincům. Nicméně něco málo bohužel ke

Čistokrevný pár v toku.

splacenosti chybí. Ve snaze získat čistokrevné diamantové jsem najezdil tisíce kilometrů a navštívil mnoho chovů, ale bohužel naprostá většina ptáků z nich vůbec neodpovídala čistokrevné formě. Nicméně se mi před lety podařilo od velmi významného německého chovatele Dietera Arnoldse dovézt 1,2 kteří byli potomky čistokrevného importu. Před asi třemi lety jsem zakoupil dvě velmi pěkné slípky z chovu dalšího německého chovatele Christiana Möllera, jež pocházejí taktéž od čistokrevných rodičů. Nyní jsem dovezl kohouta od dalšího zahraničního chovatele po velmi kvalitních rodičích a díky tomu mám postaveny dva k sobě nepříbuzné kmeny velmi pěkných diamantových.

Stále však doufám, že se mi jednou podaří pořídit opravdu čistokrevné ptáky z přímého dovozu. Takže se mám stále na co těšit a snad se v budoucnu můj sen o čistokrevných bažantech diamantových stane realitou.

Křížení s bažantem zlatým

Největším problémem chovu bažanta diamantového je skutečnost, že de facto veškerá populace chovaná v Evropě je produktem křížení s bažantem zlatým. Vliv na tento stav má jednak neinformovanost chovatelské veřejnosti, jednak nedisciplinovanost chovatelů, kteří vědomě používají k chovu kříženců s bažantem zlatým. Kořeny této situace musíme hledat v dávné minulosti.

Bažant diamantový (*Chrysolophus am-*

Čistokrevný kohout, břicho, nohy.

Kříženec, slípka.

herstiae) dostal své latinské jméno jednak z řeckých slov chrysos (zlatý) a lophos (kopec) a jednak po manželce guvernéra v Indii Williama Amhersta. První ptáci byli do Evropy dovezeni v roce 1828. Byli to však většinou kohouti a jen několik málo slípek. Ty byly zabity kohouty, a k chovu proto bylo použito velmi podobných a druhově blízkých slípek bažanta zlatého, se kterými se snadno kříží. V pozdějších letech byly uskutečněny další dovozy, ve kterých bylo i několik originálních slípek, jejich krev se však bohužel mísila s kříženci a čistokrevných jedinců bylo poskrovnu.

Problematické je i to, že při křížení je bažant zlatý dominantní, takže při zpětném křížení je zlatý bažant opět fenotypem již ve čtvrté generaci, u diamantového je však vliv zlatého bažanta patrný ještě mnoho dalších generací.

Současné projekty

V současné době z důvodu zákazu dovozu, kdy nelze legálně importovat čistokrevné ptáky z jejich domoviny z důvodu striktních veterinárních pravidel, která reagují na výskyt ptačí chřipky, se WPA snaží o import i tohoto druhu formou násadových vajec. Zatím však bez výsledku. V naší, svého času ještě Československé republice o čistokrevný chov tohoto bažanta velmi výrazně usilovali zejména dva velcí chovatelé. Byli to pánové Livio Zanotto a Vladimír Lažnovský. Oba byli v roce 1979 zakladateli Klubu chovatelů bažantů a okrasné vodní drůbeže, jehož byl pan Zanotto dlouholetým předsedou.

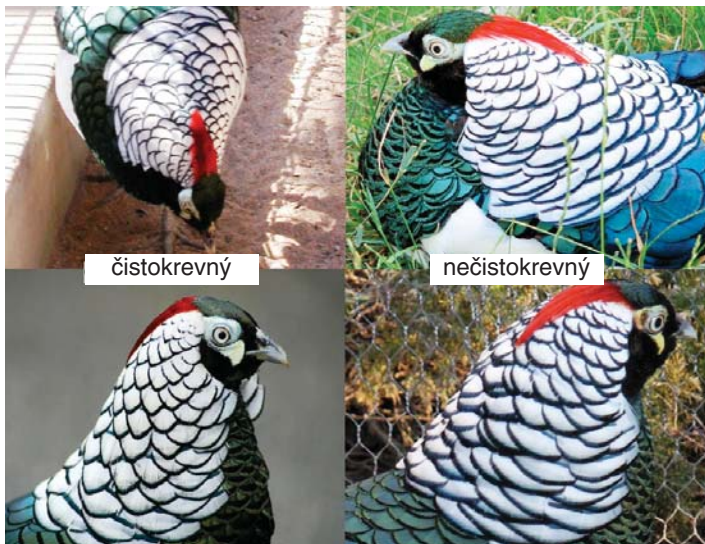
V současné době je jedním z projektů WPA projekt chovu čistokrevného bažanta zlatého, který je označen jako *SERIE 5000*. Díky spolupráci naší World Pheasant Association Czech Republic and Slovakia s ostatními WPA v Evropě se do Česka a na Slovensko podařilo dovézt letos více než 20 kusů těchto čistokrevných bažantů v něko-

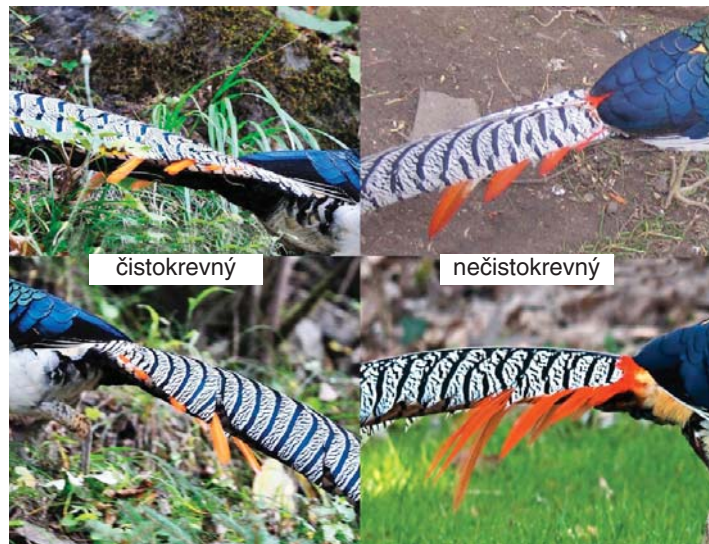
Kříženec.

Kříženec.

Porovnání kohoutů - chocholka a límec.

Porovnání kohoutů - přídatná ocasní pera.

líka krevních liniích a tím je dán základ k šíření tohoto čistokrevného krásného bažanta i u nás. Celý projekt je popsán na stránkách <http://wpacz-sk.com/> v kapitole Projekty. Případní zájemci o chov tohoto čistokrevného druhu bažanta se mohou obrátit na koordinátora projektu a držitele plemenné knihy, jímž je místopředseda WPA CZ-SK Adam Bura. Kontakt je bazantzlaty@wpacz-sk.com.

Vlastní chov

Já se vrátím k problematice chovu bažanta diamantového. Jedná se o jednoho z nejčastěji chovaných druhů bažantů. Jeho chov není náročný a i pořizovací náklady jsou nízké. Zároveň jde o velmi atraktivní a čilé ptáky, které je radost pozorovat. I z těchto důvodů je tento bažant velmi vhodným druhem pro začínající chovatele.

Rozšíření: Obývá rozsáhlé území od severní Barmy po jihozápadní Čínu. Jeho výskyt je hodnocen jako **Least Concern - málo dotčený**, zatím je hojný, ale s klesající tendencí.

Výskyt: Obývá husté bambusové a křovinnaté porosty v nadmořské výšce 1 800–4 500 m, v minulosti byl vypuštěn do přírody v několika zemích, např. v Británii, USA.

Chov: Bažanta diamantového je lepší chovat s více slípkami. Je velmi temperamentní a toká kromě pelichání a větších mrazů prakticky stále. Proto je lepší, když svou pozornost rozloží na více slípek. Ty zároveň musí mít dostatek krytů, aby se mohly před kohoutem účinně ukryt. Velikost voliery pro pár či 1,2 bych doporučoval alespoň 4×2×2 m (d×š×v). Naši zimu snáší dobře, nicméně je třeba mít ve voliře zastřešené závětrí. Je dobré voliery osadit stromy a keři. Ve svých voliérách mám vysazeny borovice, zeravy, pierisy, rododendrony, venkovní ibišky, různé druhy miscantusů a mrazu odolné bambusy především rodu *Fargesia*.

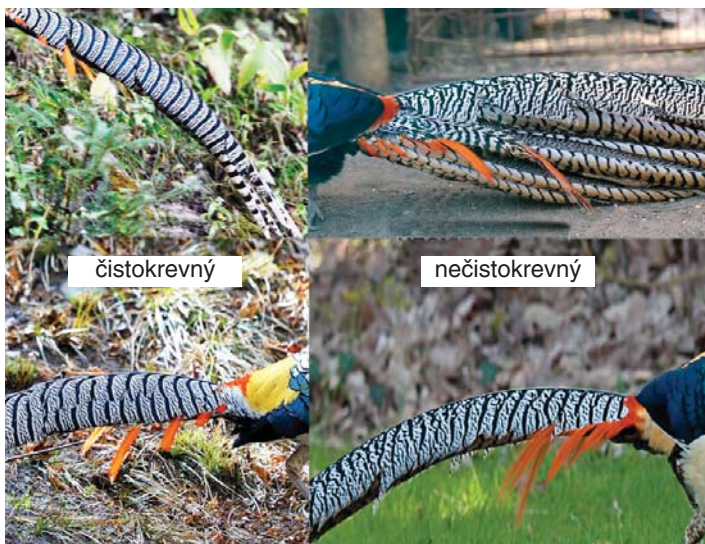
Bažanti začínají se snáškou většinou okolo poloviny dubna. Do důlku na zemi slípka snáší obden 7 až 12 vajec, při odebrání je jejich počet dvojnásobný. Inkubace trvá 24 dnů. Vejce nasazují do automatické líhně. Po kontrole asi pátý den inkubace neoplozená vejce vyřazují a oplozená vejce umístím pod zdobnělou kočinku, která bažantíky vnesedí a odvodí. Přirozený odchov má mnoho výhod. Kuřata rychleji rostou, jsou vitálnější a osvojí si přirozené chování, nedochází ke kanibalismu. V neposlední řadě není chovatel závislý na elektrině, kde dochází občas k výpadkům, většinou v nejméně vhodnou dobu. Nevýhodou je možnost ztráty kuřat při sezenní nebo ušlápnutím. Velmi důležitý je dobrý

zdravotní stav a odčervení kvočen před nasazením, aby nedocházelo k infekci kuřat. Asi po 8 až 10 týdnech kočinku odeberám, jelikož jsou bažantíci již samostatní. V tuto dobu rovněž kuřata kroužkují kroužkem č. 12.

Značení: Naše organizace World Pheasant Association Czech Republic and Slovakia klade značný důraz na evidenci, proto si necháváme pro své členy vyrábět kroužky s logem WPA, kde kromě obvyklého značení má každý jednotlivý člen přiděleno své jedinečné identifikační číslo, které je uvedeno na všech kroužcích dotyčného chovatele. Díky tomu se dá následně každý jednotlivý pták a jeho chovatel snadno identifikovat.

Zhruba ve věku okolo 10 týdnů stáří se již dá rozpoznat pohlaví kuřat. Kohoutkům začíná světlat oko a ocasní pera, slípky mají oko tmavé a ocasní pera jsou tmavě hnědá s výrazným pruhováním. Bažanti diamantového přepeřují do peří dospělých ve druhém roce života. Většinou jsou schopni rozmnožování již v prvním roce. Dle mých zkušeností, pokud má kohout alespoň z poloviny vyvinutý límec, bývá plodný.

Krmení: Já krmím všechny bažanty kompletní granulovanou směsí pro bažanty. Ta se liší vždy podle období. Chovným ptákům

Porovnání, ocasy.

Čistokrevné slípky.

v období před snáškou a ve snášce (II-VI) podávám směs pro bažantí nosnice BŽN. V době mimoreprodukční krmím klidovou směsí BŽ3.

Vylíhnutá kuřata od 2. do 14. dne krmím startérem GIBIER START od firmy Iframix. Od 14 dnů do 6 týdnů podávám drobnou granulovanou směs BŽ1. Po té navazuji směsí BŽ2. Granulované směsi nakupuji od Biopharmu Jílové u Prahy a se složením granulí jsem velmi spokojen. Výhoda kvalitních granulí spočívá ve vyváženém poměru živin a obsahu vitamínů a minerálních látek, takže v podstatě není třeba tyto do krmné dávky doplňovat. Samozřejmě že se dá krmit i směsí zrnin. Jelikož s některými druhy bažantů chovám i chocholaté holuby, výše uvedené směsi kombinuji s touto směsí zrnin: pšenice, hrách, peluška, vikev, čirok, proso, řepka. Dále zkrmuji zelené, ovoce a zeleninu, a to dle toho, co mi na zahradě dozrává (jablka, třešně, josta, salát, rajčata, okurky, cuketa).

Do pitné vody přidávám celoročně acidomid, který okyselením zažívacího traktu bažantů omezí riziko napadení patogeny. Po zimě v předsnáškovém období podávám tak jednou týdně multivitaminový přípravek Kombisol Multi. Před snáškou v době od února do dubna několikrát týdně podávám naklíčený ječmen. Naklíčené zrniny obsahují přírodní vitamíny a mnoho cenných látek,

kteří jsou pro organismus po zimě velmi prospěšné.

Při nakličování zrnin je velmi důležité zabránit zaplísnění těchto zrnin. Já to řeším tak, že do vody, ve které namáčím a proplachuji nakličované zrniny, přidávám na 10 l vody dvě šupinky hypermanganu. V této vodě namočíme na celý den zrniny, pak je scedím a každý další den je přesypu a asi na 5 minut vždy namočíme v nové vodě s hypermanganem, pak opět scedím. Zkrmuji, když začínají klíčit, nejhodnotnější jsou při délce klíčků asi 2 mm.

Popis znaků čistokrevného bažanta diamantového

Kohout: Límeček čistě bílý černě lemovaný, lemování musí být výrazně půlkruhové, ne pouze mírně zakulacené. Chocholka musí být nasazená až v týlu a nesmí kopírovat šíři zeleného zbarvení na týlu, ale musí být z obou stran o něco užší, barva chocholky musí být tmavě červená (ne oranžová), úzká a dlouhá, pod okem lysina barvy žlutobřidlicové nebo modrozelené, temeno hlavy musí být zelené, břicho a boky čistě bílé, peří na nohou a břicho směrem k ocasu musí být černohnědě lemované. Červená, nažloutlá, jakož i čistě bílá barva celého břicha je špatně. Nohy vysoké břidlicové, nikdy nažloutlé. Ocas velmi dlouhý, široce střežovitý, čistě

bílý s širokými výraznými černými pruhy bez přerušení, mezi pruhy černě žilhaný bez mramorování. Přídavná pírka na začátku ocasu musí být oranžové barvy a na konci kulatá, nikoli špičatá. Mladí, ještě nevybarvení kohouti mají černou hlavu a část krku pod hlavou.

Slípka: Základní barva je tmavohnědá s výraznou černou kresbou se zeleným leskem, na hlavě při pohledu shora jsou patrné po krajích hlavy směrem od zobáku dva výrazné jdoucí červenohnědé pruhy tvořící „V“. Hlava a část krku jsou červenohnědé, nikdy šedé nebo hnědé. Nohy břidlicové, nesmí být nažloutlé, spodní část světlejší, břicho hnědobílé. Ocas relativně krátký, výrazně pruhovaný až ke konci. Konec ocasu je zakulacený, nikdy špičatý. Kresba na zádech a kostřci je tmavá a výrazná a nesmí chybět.

Vejce jsou narůžovělá s tupou špičkou. Inkubace bývá 24 dnů, tedy o 2 dny více než u bažanta zlatého.

Pro lepší názornost přikládám foto porovnávající čistokrevné jedince s nečistokrevnými a foto čistokrevných ptáků a výrazných kříženců.

text a foto: Míla Stehlík,
tel: 00420 723 442 917,
infotragopan@email.cz